

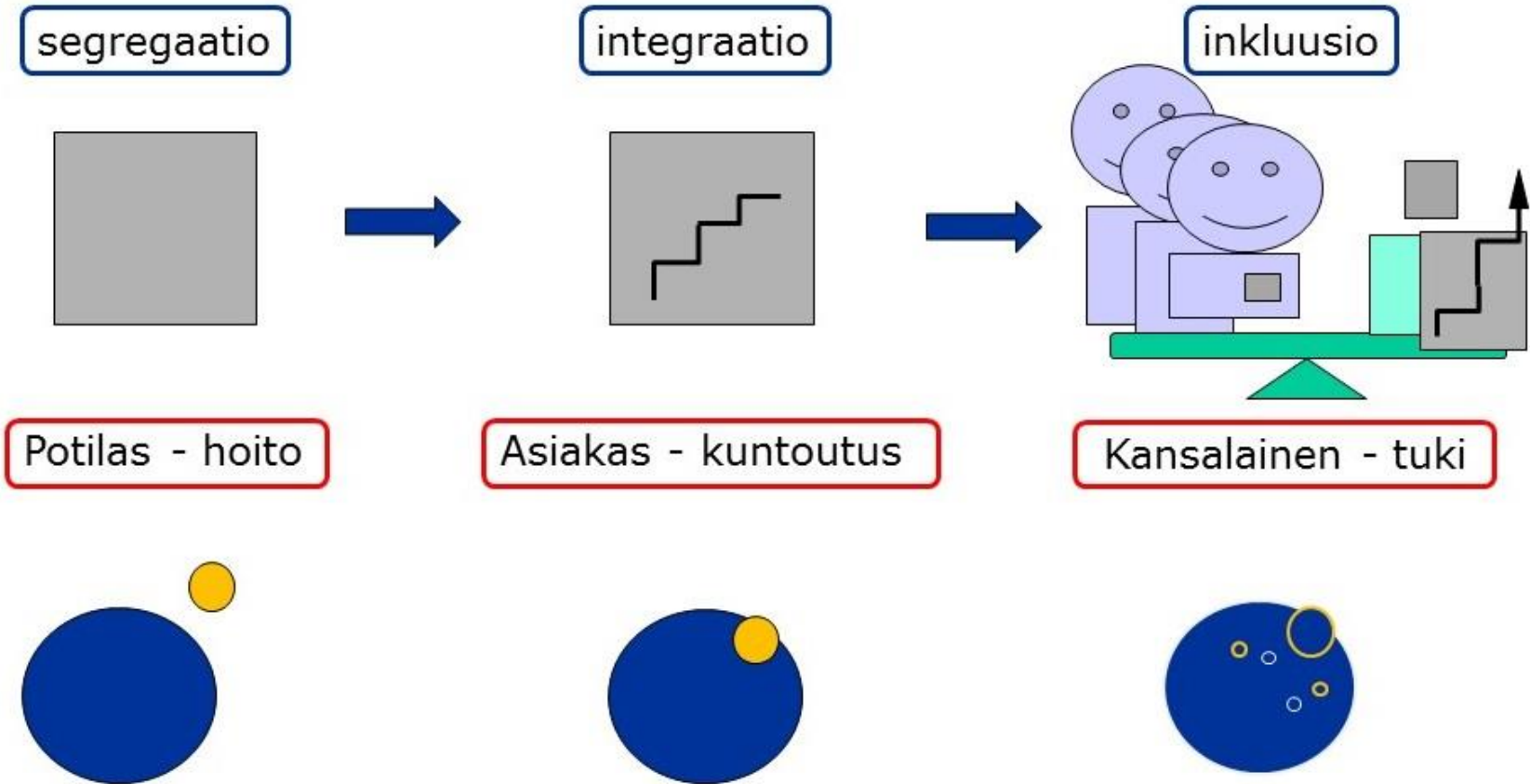

Kehitysvammahuollon yhteistyöpäivä 15.3.2018

Kuopio

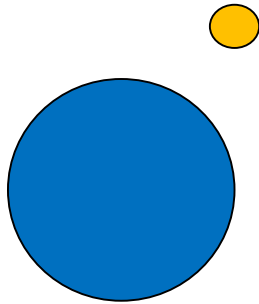
Ajattelutavan muutos

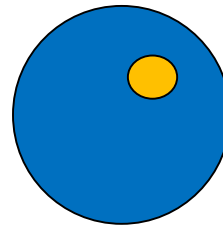
Laitoskeskeinen tapa hoitaa kehitysvammaisten ihmisten asiat on muuttunut osallisuuden tukemiseksi

Vammaisten ihmisten eristämistä

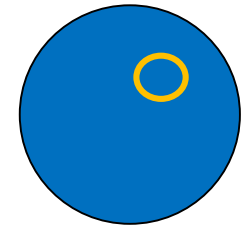
Potilas - hoito

Vammaisten ihmisten sijoittamista

Asiakas - kuntoutus

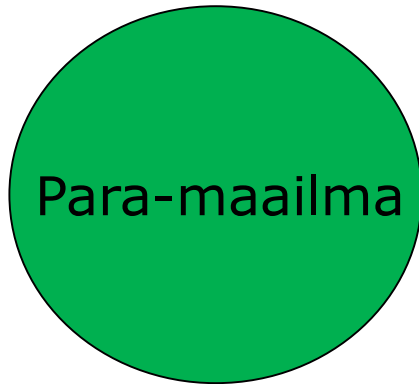
Mukana olemista

Kansalainen - tuki

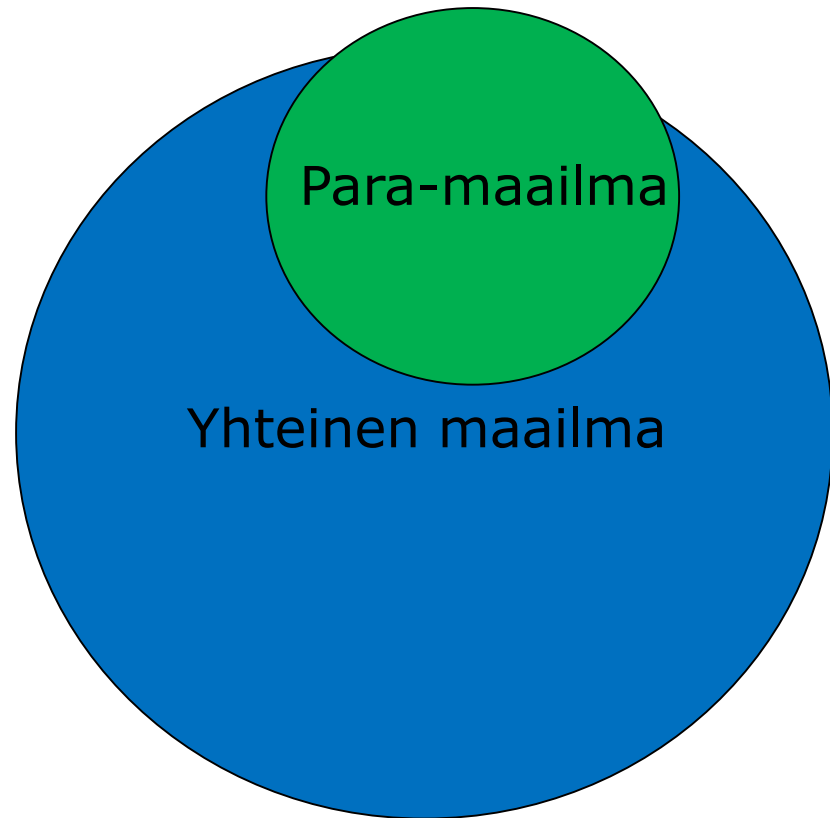

Kansalaisuus

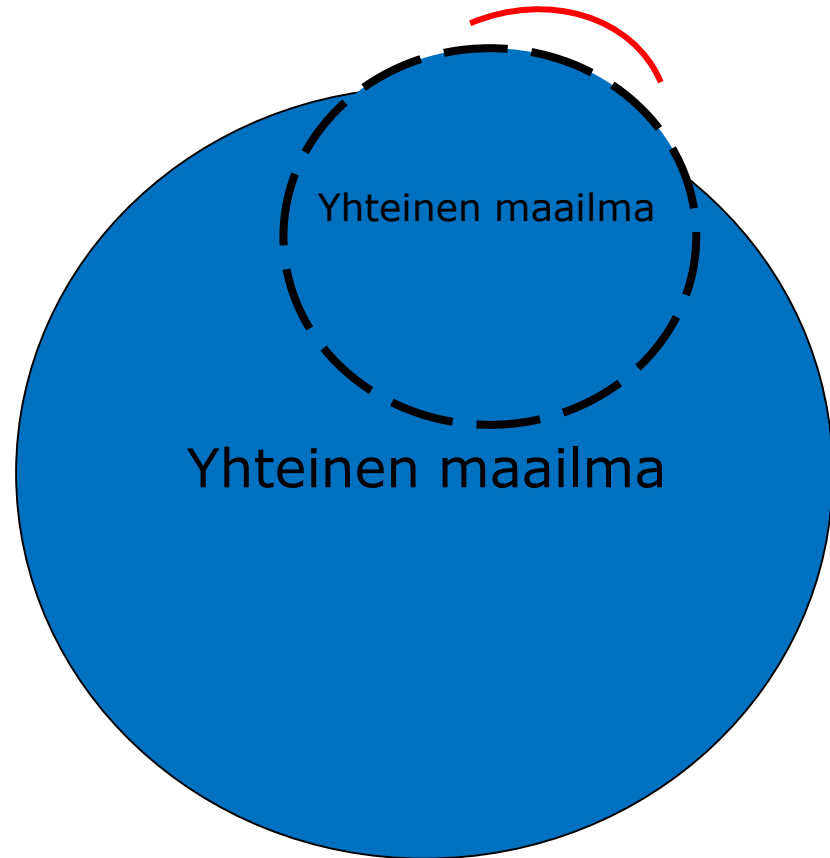

Kansalaisuus

Kansalaisuus

Osallisuuden portaat

Muokattu lähteestä (Flöjt 1999:33) Horelli (1994:39) Lasten suunnittelun osallistumisen pienet tikkaat.

Osallisuus ei toteudu

Osallisuus ei toteudu

Minua kuullaan, kun tehdään ja toteutetaan minua koskevia suunnitelmia. Valta on muilla.

Minä sopeudun muiden tekemiin valmiisiin suunnitelmiin. Valta on muilla.

Osallisuus ei toteudu

Minä pääsen osallistumaan,
kun muut suunnittelevat ja toteuttavat minua koskevia asioita.

Valta on muilla.

Minua kuullaan, kun tehdään ja toteutetaan minua koskevia suunnitelmia.

Valta on muilla.

Minä sopeudun muiden tekemiin valmiisiin suunnitelmiin.

Valta on muilla.

Osallisuus toteutuu

Minä suunnittelemme ja toteutamme yhdessä muiden kanssa.

Meillä on yhtä paljon valtaa

Minä pääsen osallistumaan,
kun muut suunnittelevat ja toteuttavat minua koskevia asioita.

Valta on muilla.

Minua kuullaan, kun tehdään ja toteutetaan minua koskevia suunnitelmia.

Valta on muilla.

Minä sopeudun muiden tekemiin valmiisiin suunnitelmiin.

Valta on muilla.

Osallisuus toteutuu

Me suunnittelemme ja toteutamme.
Saamme tukea muilta.

Meillä on valta

Minä suunnittelemme ja toteutamme yhdessä muiden kanssa.

Meillä on yhtä paljon valtaa

Minä pääsen osallistumaan,
kun muut suunnittelevat ja toteuttavat minua koskevia asioita.

Valta on muilla.

Minua kuullaan, kun tehdään ja toteutetaan minua koskevia suunnitelmia.

Valta on muilla.

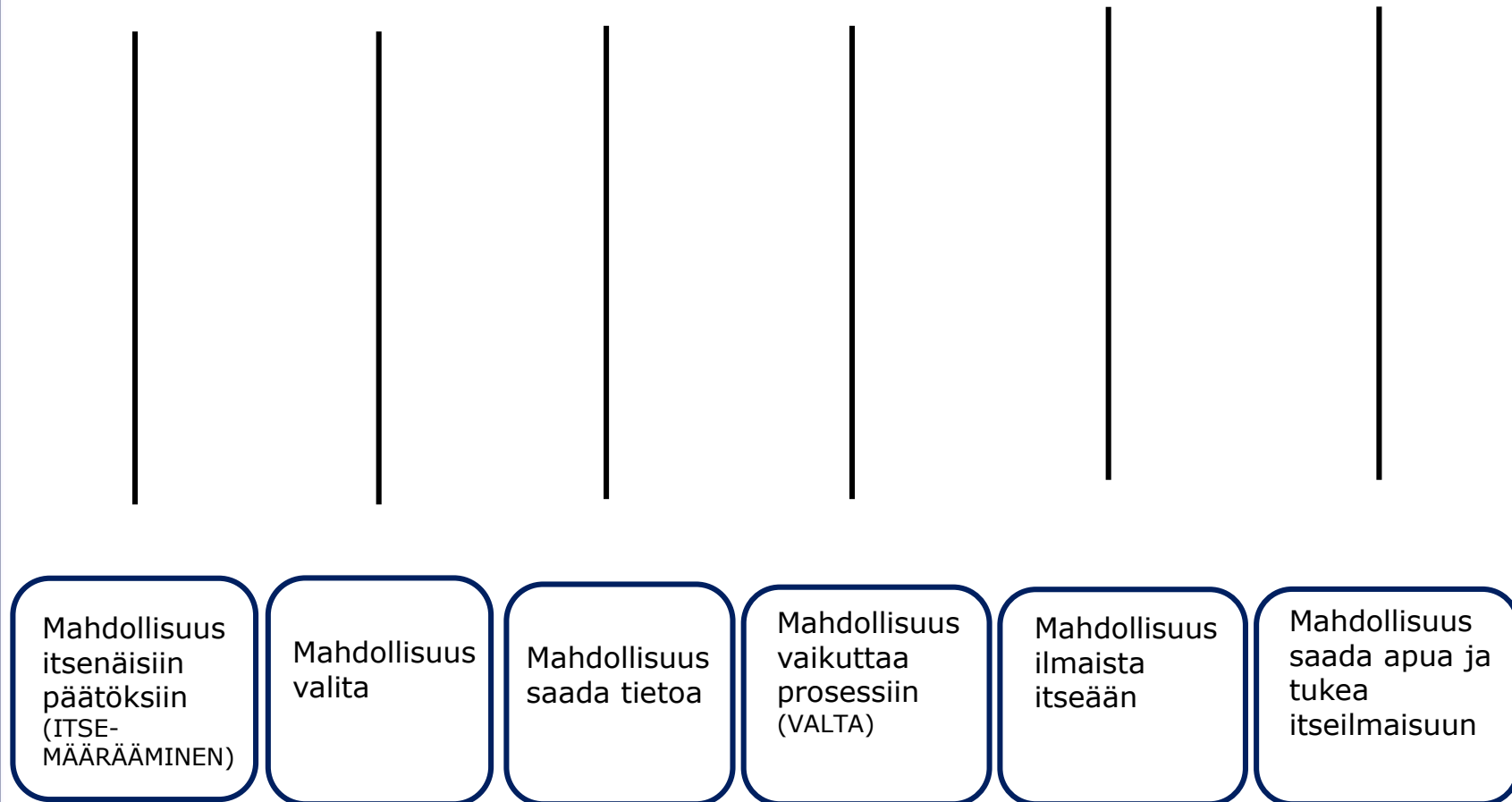
Minä sopeudun muiden tekemiin valmiisiin suunnitelmiin.

Valta on muilla.

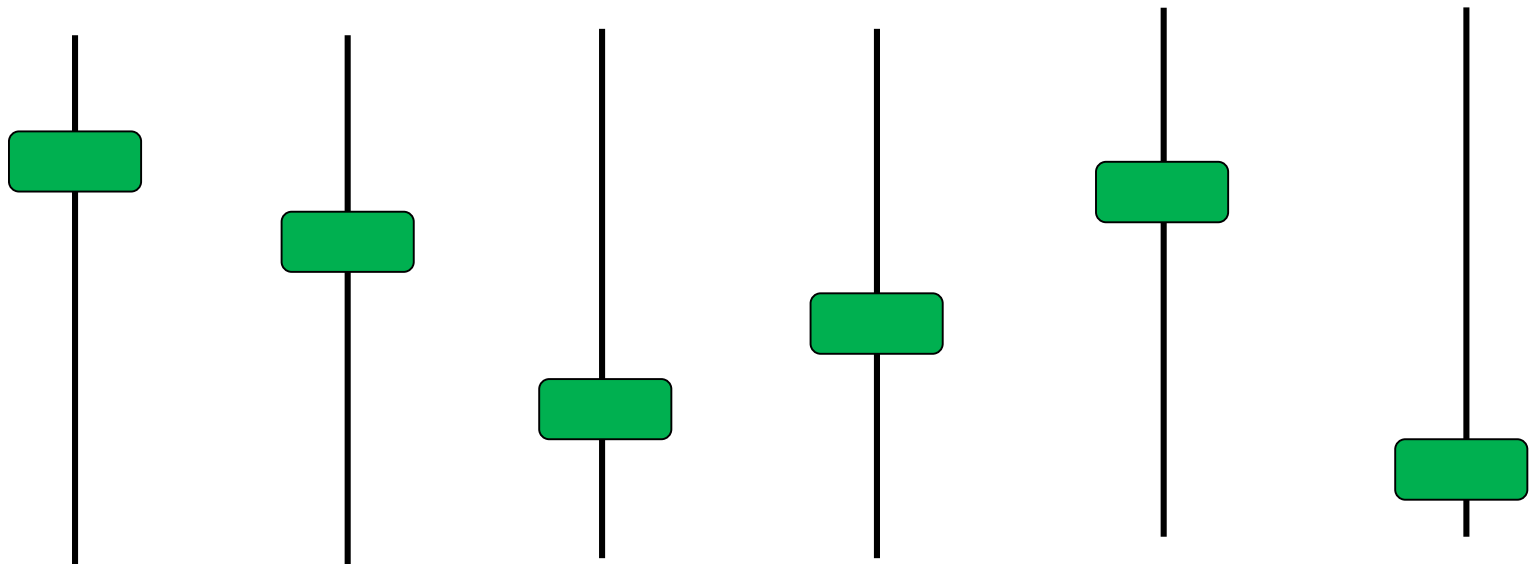
Osallisuuden ulottuvuudet

(Thomas 2002, Orasen 2008, mukaan)

Osallisuuden ulottuvuudet

Mahdollisuus itsenäisiin päätöksiin (ITSEMÄÄRÄÄMINEN)

Mahdollisuus valita

Mahdollisuus saada tietoa

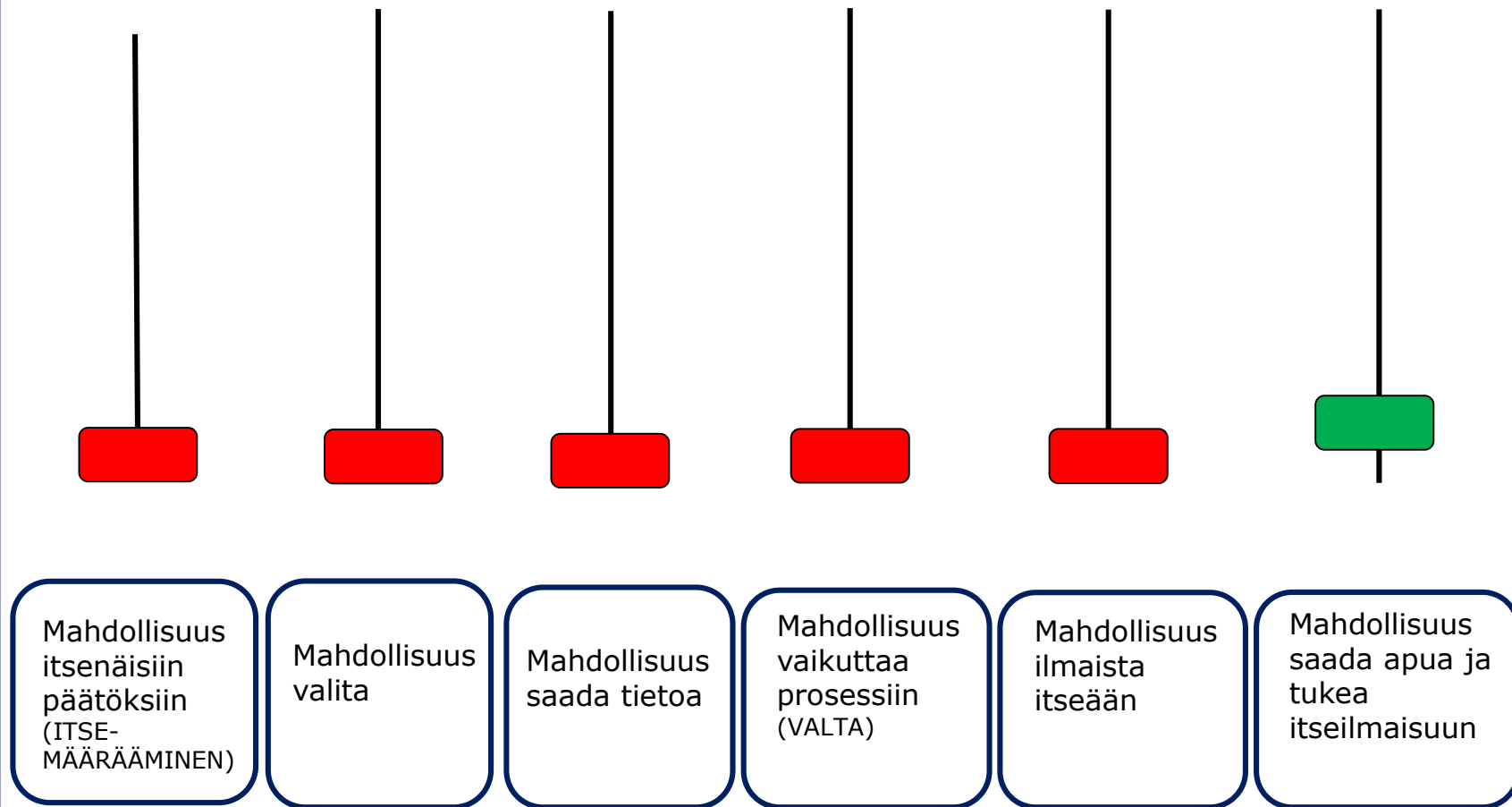
Mahdollisuus vaikuttaa prosessiin (VALTA)

Mahdollisuus ilmaista itseään

Mahdollisuus saada apua ja tukea itseilmaisuuun

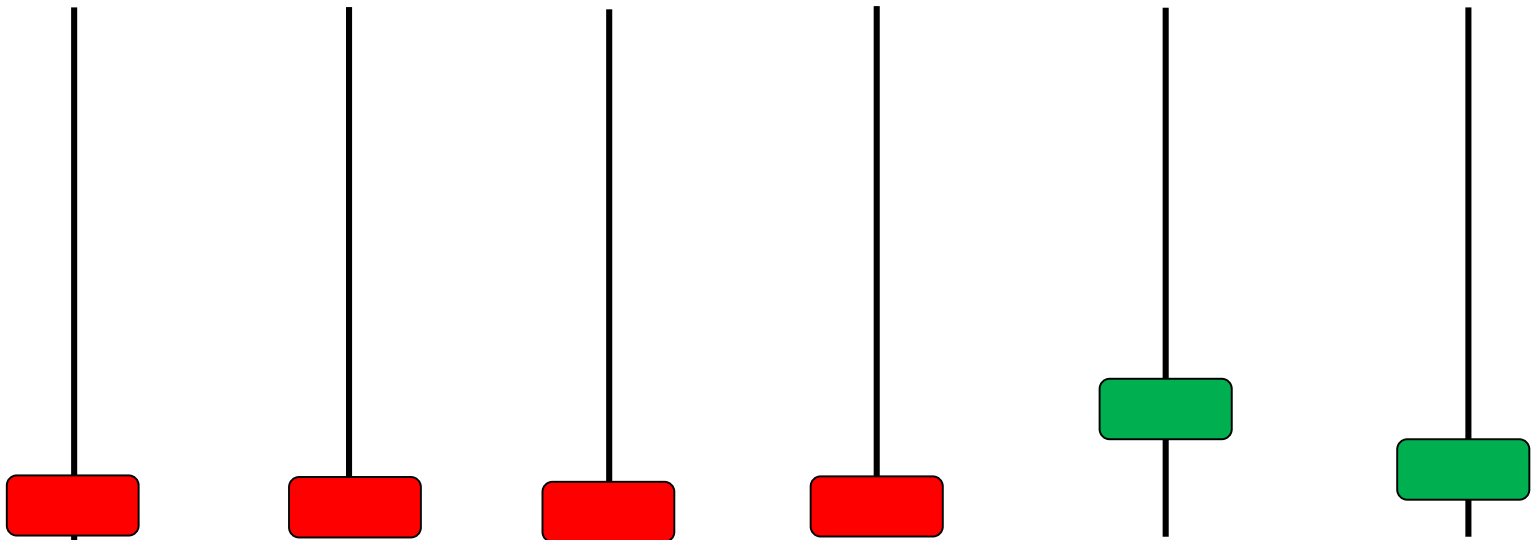

Osallisuus ei toteudu

Osallisuus ei toteudu

Mahdollisuus itsenäisiin päätöksiin (ITSEMÄÄRÄÄMINEN)

Mahdollisuus valita

Mahdollisuus saada tietoa

Mahdollisuus vaikuttaa prosessiin (VALTA)

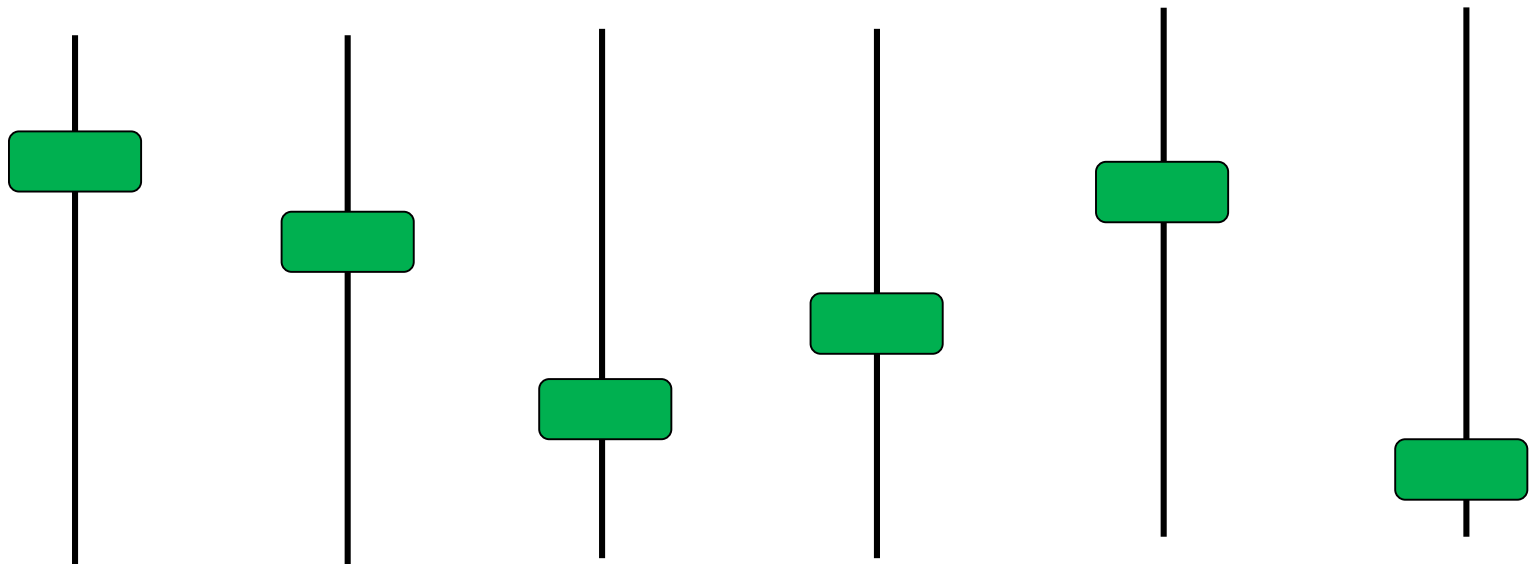
Mahdollisuus ilmaista itseään

Mahdollisuus saada apua ja tukea itseilmaisuuun

Osallisuus toteutuu

Mahdollisuus itsenäisiin päätöksiin (ITSE-MÄÄRÄÄMINEN)

Mahdollisuus valita

Mahdollisuus saada tietoa

Mahdollisuus vaikuttaa prosessiin (VALTA)

Mahdollisuus ilmaista itseään

Mahdollisuus saada apua ja tukea itseilmaisuuun

Toimijuus

Toimijuus ilmenee ihmisten teoissa silloin, kun hän olisi voinut toimia myös toisella tavalla ja kun se mikä tapahtui, ei olisi tapahtunut ilman kyseistä tekoa.

Giddens 1984

Osallisuuden toteutuminen edellyttää

että ihminen jonka puolesta tehdään muuttuu tekijäksi, joka toimii itse.

Osallisuuden viitekehys

1. Autonomia

2. Demokratia

3. Yhteisöllisyys

1. Osallisuus (ja toimijuus) omaan elämään
2. osallisuus (ja toimijuus) vaikuttamisprosesseihin palveluissa, lähipiirissä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa ja
3. paikallinen osallisuus (ja toimijuus), jossa pystyy liittymään erilaisiin hyvinvoinnin lähteisiin sekä elämän merkityksellisyttä ja arvokkuutta lisääviin vuorovaikutussuhteisiin ja joissa pystyy vaikuttamaan resurssien jakamiseen.

(Isola ym. THL. Työpaperi 33/2017)

Osallisuus

Sovitetaanko osallisuuden viitekehys toimintaan, vai
sovitetaanko toiminta osallisuuden viitekehykseen?

Osallisuutta ja työllistymistä edistävän toiminnan laatuksiteerit

Kehitysvamma-alan asumisen neuvottelukunnan, työn ja päivätoiminnan valiokunta

1. Tuki valintojen ja suunnitelmien tekemiseen
2. Tuki muutokseen ja siirtymävaiheisiin
3. Tuki lähiyhteisöihin liittymiseen
4. Tuki opintoihin pääsemiseen
5. Tuki mahdollisimman suuren itsenäisyyden saavuttamiseen
6. Tuki terveyteen ja hyvinvointiin
7. Tuki ammatillisiin opintoihin ja työhön pääsemiseen
8. Tuki itseilmaisuuun ja luovuuteen
9. Tuki merkityksellisissä sosiaalisissa rooleissa toimimiseen
10. Tuki palvelujen sisältöihin ja toimintatapoihin vaikuttamiseen

Kiitos!

Kari Vuorenpää

kari.vuorenpaa@tukiliitto.fi

Toimijuus

vaihtoehdot

mahdollisuudet

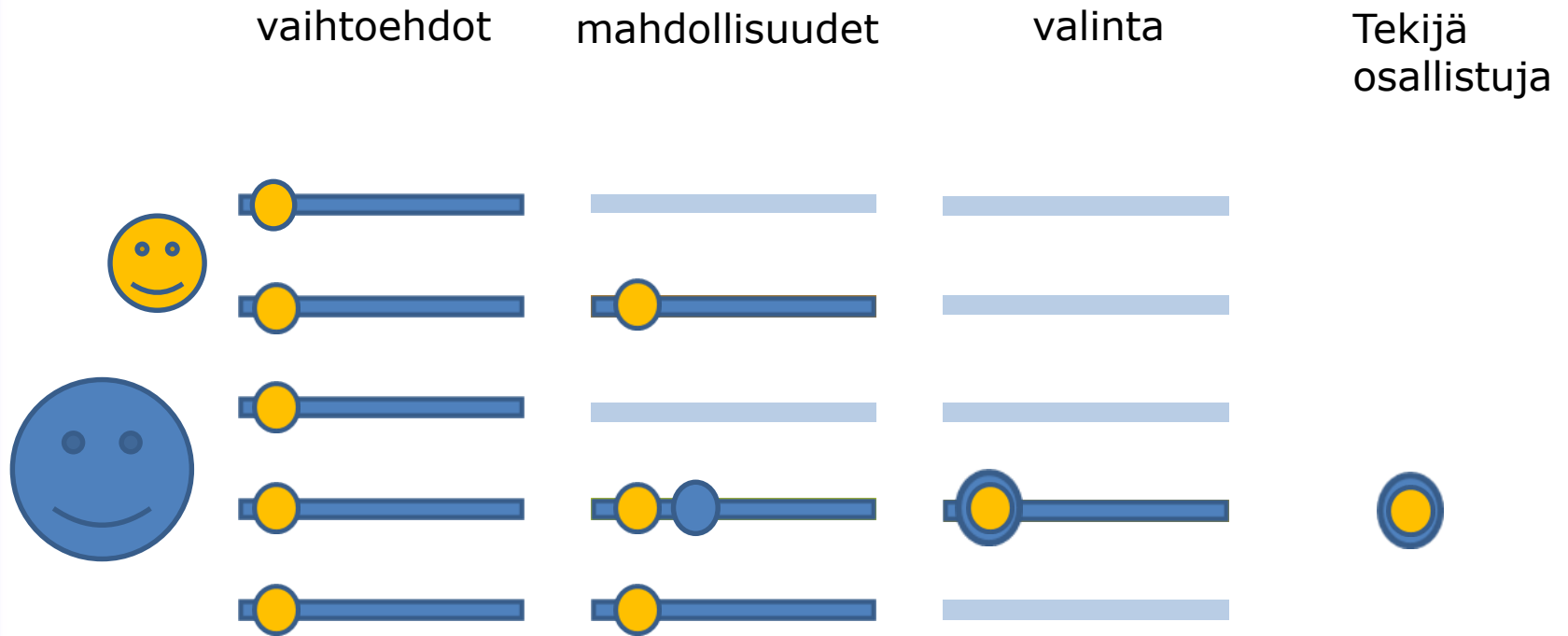
valinta

tekijä
osallistuja

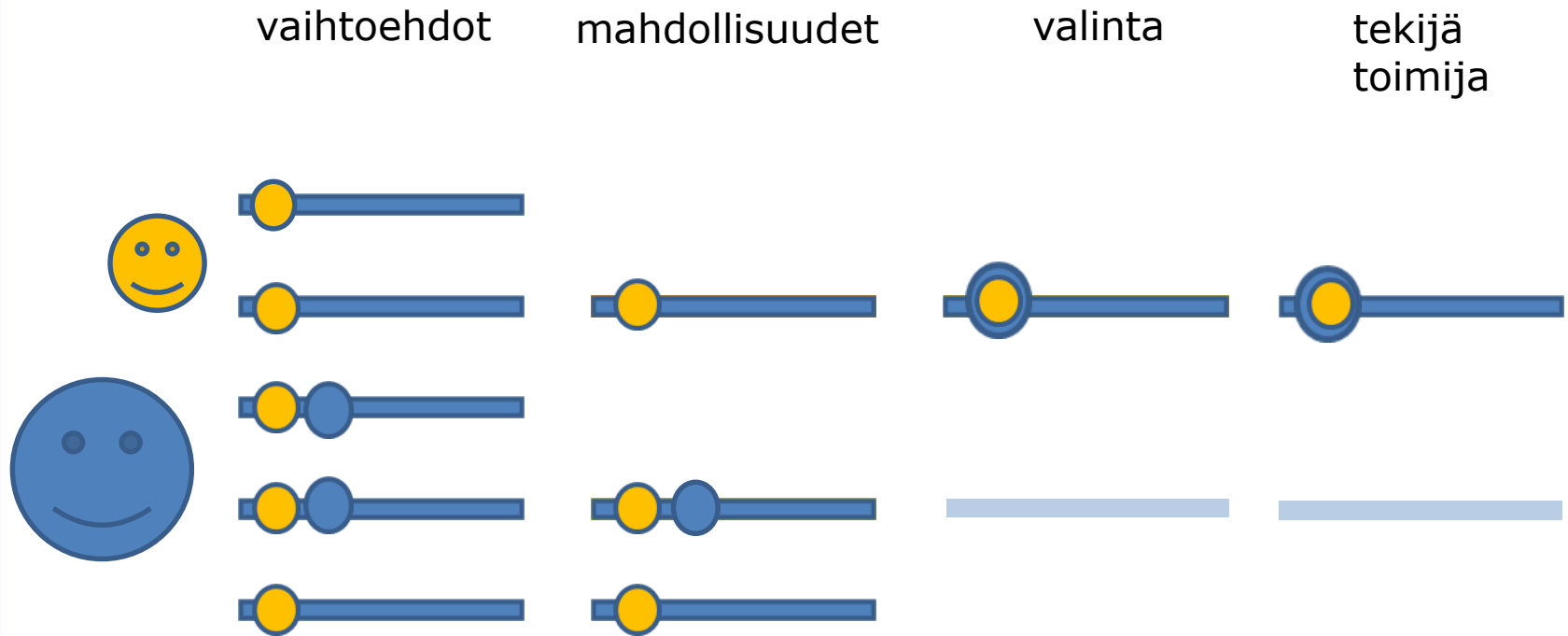
Toimijuus

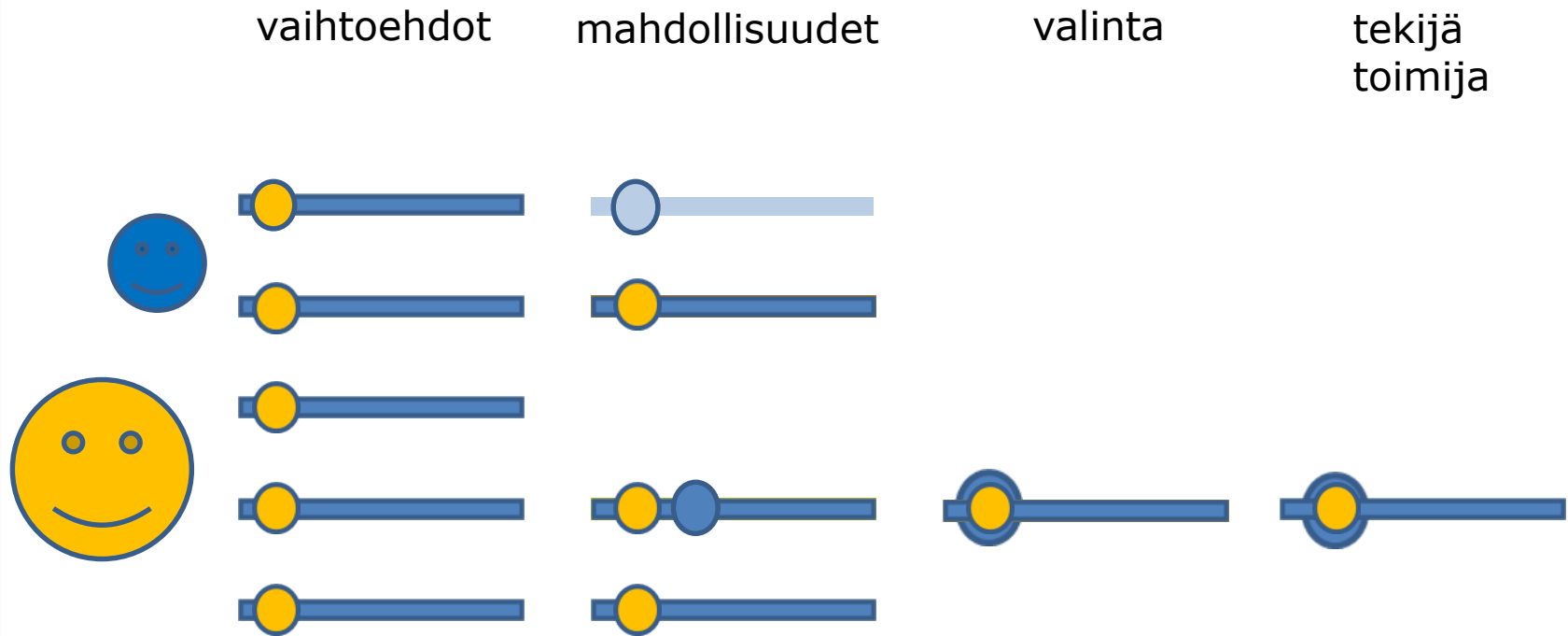

Toimijuus

Toimijuus

Toimijuus

vaihtoehdot

mahdollisuudet

valinta

tekijä
toimija

Toimijuus

Toimijuus ilmenee ihmisten teoissa silloin, kun hän olisi voinut toimia myös toisella tavalla ja kun se mikä tapahtui, ei olisi tapahtunut ilman kyseistä tekoa.

Giddens 1984

- kyvykkyys saada aikaan vaikutus
- toimija käyttää aina valtaa
- rajoittuu tietoiseen ja tavoitteelliseen
- ajallinen ulottuvuus (tottumus) puuttuu

Anneli Eteläpelto,

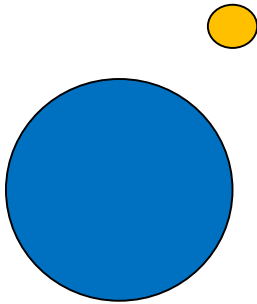
Mitä on toimijuus ja mihin sitä tarvitaan?

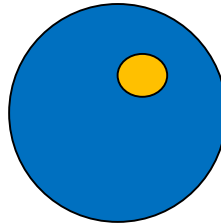
Laitoskeskeinen ajattelutapa on muuttunut osallisuuden tukemiseksi

Ihminen jonka puolesta tehdään muuttuu tekijäksi, joka toimii itse.

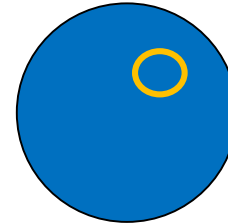
Vammaisten ihmisten eristämistä

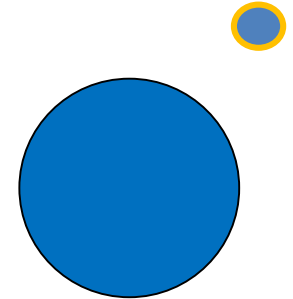
Vammaisten ihmisten sijoittamista

Mukana olemista

Vertaisryhmä
Kehitysvamman perusteella
(toimijuuden kautta)

Potilas-hoito

Asiakas-kuntoutus

Kansalainen-tuki

Toimijuus

Teko ja tekijä.

On olemassa valinnan vaihtoehtoja.

Mahdollisuus muihin tekoihin.

Tekijä itse päättää tekoon ryhtymisestä.

(tarvitsee tähän mahdollisesti tukea)

Tekijän kanssa on (reflektoitu) etukäteen/jälkikäteen yhdessä pohdittu (teon motiivit) mitä varten tekoon ryhdytään ja mitä teosta seuraa.

Teko on tietoista toimintaa.

Tekojen seurauksena tapahtuu jotain.

Ilman tekoja jää jotakin tapahtumatta.

Toimijalla on valtaa tekoihin.

Toimija vastaa teoistaan.

Skaalaus

Ajankäyttö

Toiminto

Toimijuus

- valintojen tekeminen
  - vertaistuki
- päätöksien tekeminen
- päätöksen teossa tukeminen
- tuettu päätöksen teko
- halu
- tahto
- rakenne

teko
operaatio
toiminta

Toimijuus

- valintojen tekeminen
  - vertaistuki
  - ohjaaminen
- päätöksien tekeminen
- päätöksen teossa tukeminen

- tuettu päätöksen teko

teko
operaatio
toiminta

- halu
- tahto
- rakenne